

Titel

Eksempel på liv

Tema: Hverdag, relationer, ensomhed, kommunikation
Fag: Dansk
Målgruppe: Gym & HF, VUC

Data om læremidlet:
E-bog: Helle Helle: Eksempel på liv, Samleren 2011

Ideer til undervisningen

Denne vejledning giver et overblik over det pædagogiske overlay, der knytter sig til e-bogen "Eksempel på liv". Det pædagogiske overlay kan bookes sammen med e-bogen.

Vejledningen lægger op til hermeneutisk læsning, hvor man hele tiden reviderer sin forståelse. Eleverne arbejder med litterær analyse og får en god indsigt i minimalisme og receptionsæstetik.

Det er nemt at ændre og redigere i spørgsmålene: Højreklik på den markerede tekst og vælg "Rediger Overlay".

Fagligt mål

Analysere, fortolke og perspektivere fiktive tekster

Om romanen

Line Hoffgaard skriver på Litteratursiden: "Helle Helles debut fra 1993 'Eksempel på liv' (...) består af kortprosatekster, som tangerer en fragmentarisk novellesamling, hvor Helle Helle ikke giver ét, men mange eksempler på liv.

Der er tre overordnede spor eller typer af tekster i bogen:

Den gennemgående person, som dukker op kontinuerligt, er kvinden Marianne. Hun forsøger at finde sig selv og et sprog at kommunikere med. I starten af bogen er hun syg og kaster forskellige bogstaver op, bl.a. et "o". I slutningen finder hun en hesteko (et "u"), som hun vil hænge over sin dør for at bringe held.

Dernæst er der indimellem afsnittene om Marianne små kapitler med skiftende personer. De korte punktnedslag i personernes liv, tegner triste ensomme

portrætter. Sammenhængen mellem kapitlerne findes i sproget, hvor de bindes sammen af geografi: kapitlerne starter fx med "To gader længere væk..." eller "Fire etager oppe..."

En tredje type kapitler er fem kapitler, som undtagelsesvis har overskrifter, handler på skift om navne, alder, ord, familie og drømme, og skrivestilen virker som et mix af ordbogsopslag og personlige betragtninger.

Men der er også ord, som går igen i nogle noveller, og tidsperspektivet forskydes hen mod slutningen. Personerne forsøger forgæves at forstå og at række ud mod andre mennesker. Forfatterens skiften mellem de forskellige typer tekster, understreger blot afstanden mellem dem."

(<https://litteratursiden.dk/anmeldelser/eksempel-pa-liv-af-helle-helle>)

Før læsning – om minimalisme

Se Søren Vrist Christensens film om "Minimalisme og Helle Helle - dansk litteratur": <https://www.youtube.com/watch?v=P-zosnKiMUo>

Hvad siger han om

1. Skrivestil?
2. Emner/temaer?
3. Fortælleren?
4. Komposition?
5. Isbjergsteknikken?
6. Helle Helles skrivestil?

Spørgsmålene = overlayets konkrete udformning

Før læsning – om forforståelse

Hvad kan man forvente af en roman, hvis titel er "Eksempel på liv", og hvor forsidebilledet er saltstænger?

Minimalisme

Kapitel 1: Minimalisme arbejder med reduktion, så læseren kommer på arbejde med at fylde de tomme huller.

1. Læs kapitlet og lav en liste over de oplysninger, vi mangler. Hvad signalerer fx de indledende ord "To gader længere væk"?
2. Prøv to og to at udfylde de tomme pladser i teksten.

Fortæller

Kapitel 2: Hvilken type fortæller er der tale om i dette kapitel?

1. Find indre syn, dækket direkte tale og evt. fortællerkommentarer.
2. Se på fremstillingsformerne: Hvor er der beskrivelse, beretning, kommentar, dialog, refleksion?
3. Hvilken opfattelse af Guryette lægges der op til?

Komposition

Kapitel 3: Indledningen genkender læseren nu. Hvad opnår fortælleren ved dette greb?

1. Hvilken læserforventning om romanens komposition opbygges?
2. Hvilken forventning har man til romanens midte og slutning?
3. Hvorledes kan man nu forstå titlen "Eksempler på liv"?

Ordvalg

Kapitel 3: Vi hører, at der kommer et hul i væggen. Men hvem eller hvad bliver skudt?

1. Se på, hvordan billedet med svaner bliver beskrevet. Hvis synsvinkel har vi her?
2. Argumentér for, at manden skyder på svanebilledet.
3. Argumentér for, at manden skyder sig selv.

Reduktion

Kapitel 4: Forklar, hvilke følelser og tanker der ligger bag disse formuleringer:

1. Han mener ikke selv, han har skudt
2. Hans mund smager ikke af blod, men af ord
3. Kom bare ind
4. Hans hånd falder ned
5. siger naboen med ret ryg
6. om ting og sager, de interesserer sig for

Indirekte karakteristik

Kapitel 5: Karakteriser relationen mellem de to søskende. Hvordan ville en alvidende fortæller have skrevet kapitlet?

Realisme?

Kapitel 6: Hvad sker der af underlige ting på realplanet i dette kapitel? Hvordan kan vi forstå det store hul med vand, som Marianne vil skjule?

Livet for de fem søskende Frank

Kapitel 7: Alle elever, der har F i sit navn, skal forfølge tråden med de fem søskende Frank. (Brug søgefunktion)

Hvordan er deres indbyrdes relation? Hvordan kommunikerer de? Hvordan er deres tilværelse?

Refleksioner med humor

Kapitel 8: Handlingen - eller karusselturen rundt i et kvarter - afbrydes af leksikonagtige kapitler. Slå op på indholdsfortegnelsen (ikonet næstnederst tv) og fordel kapitlerne mellem eleverne: Karakterisér skrivestilen. Find eksempler på ironi/humor.

Minimalistisk gåde

Kapitel 9: Hvad er der dog foregået i den sommerferie, de taler om i dette kapitel?

Marianne

Kapitel 10: Alle elever med M i sit navn skal samle historierne til en kronologisk biografi om Marianne. I sorterer "Overlay" alfabetisk og finde alle kapitler med overskriften "Marianne". (Kapitel 27, 29, 32, 35, 37, 39, 42, 44, 51, 54, 56 og 58)

Svaret på gåden?

Kapitel 11: Hvordan stemmer denne forklaring på, hvad der sket i sommerferien, med, hvad du forestillede dig i kapitel 9?

Personkarakteristik efter relationsmodellen

Kapitel 12: Selv om kapitlet er kort, kan man efter læsning sige en del om Mariannes barndom – her med udgangspunkt i relationsmodellen:

- Hendes egenrelation- hvordan har hun det med sig selv? Selvværd og selvtillid?
- Primære relationer, som hun føler en særlig tilknytning til? Hvordan er forholdet her?
- Sekundære relationer, som hun ikke føler så nær tilknytning til?
- Objektrelationer til særlige steder og særlige ting?

Antydningens kunst

Kapitel 13: Hvordan får Helle Helle løftet om en julegave til at virke som en trussel?

Bevidst mangel på præcision

Kapitel 14: Hvem er "de"?

Marianne

Kapitel 15: Hvad siger de unge mænd i klassen om denne unge piges gådefulde adfærd?

Synsvinkel

Kapitel 16: Omskriv kapitlet, så vi ser situationen ud fra datteren: Er det for at passe et armbåndsur, at hun er på diæt? Hvordan er relationen til forældrene?

Læsemåder og receptionsæstetik

Kapitel 17:

1. Prøv at læse kapitlet som en naturvidenskabsmand, der er interesseret i mandens eksperiment. Hvad ville han sige om mandens metode?
2. Læs kapitlet som humorekspert: Hvilke virkemidler tages i brug for at opnå en humoristisk effekt hos læseren?
3. Læs om receptionsæstetik og forhold dig til, i hvor høj grad du selv under læsningen har udfyldt de tomme pladser med henholdsvis private, personlige og almene erfaringer.

"Receptionsæstetikere såsom Wolfgang Iser (f. 1926) mener, at der findes et objektivt tekstkorpus, som i læserens møde med teksten forandres. Der sker en

transaktion, hvor teksten overføres fra et format til et andet. I denne læsende proces udfylder læseren tekstens huller, de såkaldte tomme pladser.

Alle de ting, der er abstrakte, upræcise, uomtalte i en tekst, medskaber læseren selv undervejs i læsningen, og derfor udgør en tekstfortolkning et møde mellem to bevidstheder: forfatterens og læserens.

Forfatteren leverer teksten, som læseren konkretiserer ved at udfylde dens huller og give det ubestemte i teksten bestemmelse. Derved gør læseren teksten til sin. Det er derfor, at vi ofte bliver skuffede, når vi ser en filmatisering af en bog, vi har læst. Filminstruktøren har udfyldt alle de tomme huller ved at udvælge *locations*, lave kulisser og ved at *caste* skuespillere til opgaven.”

Kilde: <https://litteraturensveje.systime.dk/index.php?id=328>

Forventningshorisont

Kapitel 18:

Stand op efter læsning af den første sætning: Hvad er dine læserforventninger til, hvad kvinden planlægger?

Læs derefter resten af kapitlet.

Brud på forventningshorisonten

Kapitel 18:

Hvordan svarer dine forventninger til tekstens indhold? Hvad opnår Helle Helle ved at lave sådanne brud på forventningshorisonten?

Undrespørgsmål

Kapitel 19:

”En litteraturforsker har udtrykt på den måde, at der ”ikke findes tekster, kun læsere”. Tankegangen er, at enhver litterær tekst skabes på ny, hver gang en læser læser den. I sin mest radikale forståelse betyder det at ingen fortolkning kan være forkert, men i praksis er der ikke fuldstændig frit slag, alle fortolkninger er ikke lige gode. På samme måde som en reklamekampagne har sin målgruppe, vil en tekst også have en *intenderet læser*, som man vil kunne finde spor af i teksten, og fortolkningen skal være i overensstemmelse med denne *implicitte modtager*.

Den receptionsæstetiske metode tager udgangspunkt i vores undren. Hvor i teksten kan vi stille kvalificerede undrespørgsmål?”

Kilde: <https://sites.google.com/site/3c14dansk/home/metode-i-dansk>

Hvilke undrespørgsmål kan man stille til dette kapitel?

Indirekte personkarakteristik

Kapitel 20: Hvad siger denne forklaring om søsterens holdning til lillebror?

Forventningshorisont

Kapitel 21: Hvori består dette kapitels brud på læserens forventningshorisont?

Privat og alment

Kapitel 22:

- Den måde, vi udfylder tekstens tomme pladser på, trækker på vores eget liv og egne oplevelser. Men hvor går grænsen for, hvad vi kan tilskrive en tekst af betydning?
- Prøv at formulere en udfyldning af en tom plads i teksten med en betydning, som er privat. Der findes altså kun denne ene læser, som tilskriver teksten netop denne betydning.
- Udfyld en tom plads med en almen viden/følelse/betragtning, som de fleste kan genkende.

Sproglig enkelthed

Kapitel 23:

1. Lav en analyse af sætningsopbygningen i dette kapitel.
2. Hvad opnår Helle Helle ved at lave denne kontrast mellem det enkle, ligefremme sprog og den vilde og absurde handling?

Minimalisme – 5 spor

Kapitel 24 – 58: Gense evt. Søren Vrist Christensens film om "Minimalisme og Helle Helle - dansk litteratur": <https://www.youtube.com/watch?v=P-zosnKjMUo>

Fordel nedenstående 5 kategorier mellem jer (bortset fra dem med M i sit navn, som ser på personen Marianne).

Fra dette kapitel og resten af romanen, finder I eksempler fra romanen, der viser, den er minimalistisk.

1. Skrivestil

2. Emner/temaer
3. Fortælleren
4. Komposition
5. Isbjergsteknikken

Marianne

Kapitel 58: Elever med M i sit navn opsummerer:

1. Mariannes fysiske kendetegn?
2. Mariannes sociale kendetegn? (netværk, status, økonomi, etc.)
3. Hendes psykiske kendetegn? (Selvopfattelse, følelsesmæssige tilstand, karaktertræk)
4. Kulturelle kendetegn? (Sociale arv, livsværdier)
5. Sker der en udvikling af Marianne gennem historien? (Se fx hvordan hun går fra O i begyndelsen til U i sidste kapitel)

Minimalisme – opsummering af 5 spor

Træk lod, så én elev fra hver kategori fremlægger sine eksempler fra romanen, der viser, den er minimalistisk.

De andre elever med samme opgave vurderer, om eksemplerne er illustrative og velvalgte.

1. Skrivestil
2. Emner/temaer
3. Fortælleren
4. Komposition
5. Isbjergsteknikken

Supplerende materialer

”Eksempel på liv” kan perspektiveres til følgende materialer:

- ”Små historier” og ”Små historier 2” af Peter Adolphsen
<http://ucc.mitcfu.dk/CFUEBOG1066351>

-
- *Andre værker af Helle Helle, tv-udsendelser med Helle Helle. Se denne huskeseddel: <http://mitCFU.dk/Inky74a>*
 - *Værker af Herman Bang. Se denne huskeseddel: <http://mitCFU.dk/Inky748>*